

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

De Munere Concionandi, Exhortandi, Catechizandi - Continens non tantùm praecepta ad artem concionandi discendam accomodata, sed etiam Ideas & Conceptus practicos pro Concionibus in Festis B. V. & SS. Dedicationis, Patrocinij, Novi Anni, Paschatis, Parasceves; item in Primitiis Sacerdotum,

...

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Membrum IV. De modo fructuosè notandi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48347](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48347)

ab aliis commendari audiverit, poterit pro suo arbitrio etiam illos comparare, vel assignatis præferre, modò regulas supra assignatas observet.

Secundum est, ut, ubi aliquem librum emerit, vel alio modo comparaverit, quamprimum commodè potest, indicem Capitum vel Quaestionum ab illo tractatarum percurrat, ut generalem saltem libri illius & materiarum in eo contentarum cognitionem habeat.

Tertium est, ut tempore illo, quod ab aliis curis magis necessariis vacuum est, Auctores illos, qui magis utiles ipsi videbuntur, ad finem præfixum à capite ad calcem legat, & ex iis selectiora in charta ad hoc destinata denotet, quod quidem, qua ratione fieri possit, mox docebo.

MEMBRUM IV.

De modo fructuosè notandi.

Sicuti Patresfamilias ordinariè cellam quandam penuariam habent, in qua materiam pro cibis suo tempore proponendam asservant, ita similem quoque industriam tantò diligentius adhibere debet Concionator, quanto maiorem inde utilitatem, facilitatèque in concionibus faciendis sperare potest. Porrò cellæ hujus penuariæ vicem notata, quæ ex variis libris collegerit, subibunt, quam quidem, ut instruat, duos sibi libros seu thecas parabit.

Primus continebit materias remotas, id est, sola themata, & conceptus pro concionibus faciendis, qui quidem liber practicè videtur sic conficiendus. Primò sumatur Quaternio complicatus, & in quatuor partes divisus hæc enim foliorum divisio & forma præ cæteris apta videtur ad notandum) in cujus initio scribatur titulus Festi vel Dominicæ, pro qua conceptus annotandi sunt; tum subjungatur paucis verbis ipse conceptus, numero tamen aliquo, qui eum ab aliis conceptibus distinguat, præfixo; quod si de eo conceptu ab Auctore quopiam factam aliquam Concionem, vel certè eum fusiùs explicatum invenerit, breviter adjungere locum illius libri poterit. Idem faciendum suadeo, si ipsemet Concionator de illa materia jam fecerit Concionem, tum enim adscribere poterit: vide tuas Conciones, hoc vel illo folio aut loco

Instr. VII.

B

Anno.

Annotatis sic conceptibus pro una Dominica, ad aliam pergat, relicto tamen duorum vel trium foliorum spatio pro conceptibus pluribus præcedentis Dominicæ, & sic per omnia alia Festa & Dominicas progrediatur; quod ut ordinatè fiat, & ut faciliè locos communes invenire possit, judico Dominicas quidem secundum consuetum ordinem ponendas, in Festis verò ordinem dignitatis, eo ferè modo, quo in Litaniis maioribus observari solet, servandum esse, ita tamen, ut in fine adjungat titulos pro Communi Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, pro festo dedicationis, pro animabus purgantibus, pro supplicationibus, pro primitiis, pro funeribus &c.

Secundus liber materias proximas continebit, in quo potissimum selectiores Sacræ Scripturæ, SS. Patrum Ascetarum & Philosophorum sententiæ, item historiæ similitudines, Authores fusiùs de proposita materia scribentes &c. annotanda sunt, in quibus tamen conscribendis non eundem omnes modum servant. Tres ferè sunt potiores, quorum quælibet referam, simulque commoda & incommoda, quæ affert, indicabo.

Primò ergo aliqui quaternionem accipiunt, & in ea omnia, quæ digna notatu videntur promiscuè annotant, additis tamen cuicque materiæ novæ numeris. Ut verò faciliè materias themati suo inservientes invenire possint, in fine indicem conficiunt, in quo per diversos titulos indicant, quid de quavis virtute aut vitio annotaverint. Illud tamen rectè notant nonnulli, hos titulos non nimis generales esse debere, quia magnum in seligendis aptioribus sententiis aut historiis laborem facessunt, unde non tantum scribendum est *humilitas*, sed *humilitas honorata, premiata &c.* num. 384. Hic modus notandi illud potissimum commodum habet, quòd non multæ vacuæ chartæ relinquantur; neque multum deliberandum sit, quo quidvis loco annotari debeat; Incommodum verò non modicum referunt illi, qui cum observant, quòd, si numerus excrescat, & pro eodem titulo centum vel plures numeri habeantur, omnes aut plerique magno labore percurri debeant, ut selectiores sententiæ vel historiæ eligi possint.

Secundò alii tres vel quatuor quaterniones assumunt, & in eo

In eorum primo hunc titulum præfigunt: *Doctrinalia*, atque adeò solas sententias sanctorum Patrum, aut etiam aliorum Doctorum nobiliores annotant, servato ordine eodem, quem supra indicavi. In secundo præfigunt titulum: *Historica*, & in eum solas historias scribunt; in tertio ponunt titulum *Miscellanea*, & in eo scribunt, quidquid notatu dignum occurrit, atque ad aliquem ex primis duobus Quaternionibus revocari non potest, qualia esse possunt, Apophtegmata, similitudines, Parabolæ, Fabulæ, loci Auctorum annotati, qui de aliqua materia eleganter scripserunt, Versus etiam Poëtarum, & alia similia. Porro pro his omnibus Quaternionibus generalem indicem faciunt, ita tamen, ut, si de virtute aliqua v. g. sententiam elegantem annotaverint, eam præfixâ litterâ D. & numero addito significent, quod signum est, eam in adversariis doctrinalibus quærendam esse, & sic eodem modo historias litterâ H. Miscellanea littera M. numero præfixâ indicant.

Hic modus illud commodum habet, quod ordinatiùs omnia disponat, & si quis v. g. historiam tantum habere velit, faciliùs eam inveniat, cum ij, qui priorem modum observant, omnes numeros percurrere debeant.

Illud tamen etiam incommodum patitur, quod nec ipse satis liberetur ab ea molestia, quæ sentitur in selectioribus sententiis vel historiis eligendis, maximè si notata multum excreverint.

Tertiò alii sequentem modum observant. Tres faciunt libellos, in quorum primo ea tantum notant, quæ de virtutibus magis usitatis & in quotidianam praxin venientibus notatu digna occurrunt. In secundo libro vitia usitiora pro titulo ponunt, & quæ de iis notanda occurrunt, annotant. Quibus etiam addunt media quædam ad talia vitia cavenda. In tertio tandem annotant, quæ ad ad nullum ex prædictis titulis pertinent, servantque ex his notandis unum ex præcedentibus duobus modum, neque incurrunt eam difficultatem, quam illos modos secum afferre diximus, cum pauca sint, quæ in hoc tertio libro annotantur, atque adeò numeri non adeò excrefcere possint.

Porro in præcedentibus duobus libris ea, quæ ad virtutem vel vitium pertinent, sic annotant. Sumunt decem vel

duodecim folia, sive in octava, sive in quarta forma, in se complicata, & in primi folii capite scribunt titulum virtutis vel vitij, huic titulo alium subjungunt, *Ex Sacra Scriptura*, sicque in illo folio sententias selectiores ex Sacra Scriptura de illa virtute vel vitio notant, ita tamen, ut per numeros denotent sententias, & in margine Auctorem vel librum, ex quo descriptæ sunt, citent, & semper adhuc in folio spatium aliquod relinquant, ut aliæ adjungi possint. In secundo postea folio hunc scribunt titulum *Ex sanctis Patribus*, simulque sententias ex sanctis Patribus eo modo & ordine notant, quo ex Sacra Scriptura notandas diximus. In tertio vel quarto præfigi potest titulus *Historia*, in quinto vel sexto *similitudines*, in septimo *Miscellanea*, per quæ intelligo ea omnia, quæ vel ex Poëtis vel Ethnicis Auctoribus occurrunt, aut etiam ex sanctis Patribus, aut aliis Scriptoribus, & ad nullum ex præcedentibus revocari possunt, in octavo tandem scribendi erunt Auctores, qui de tali virtute aut vitio melius scripserunt, ex quibus si quis v. g. præ reliquis excellat, potest interdum signo NB. notari.

Iste modus notandi illud potissimum incommodum habet, quod multas vacuas chartas relinquere debeat, quod tamen incommodum, si quidem alicujus momenti est, ab illis tantum curandum est, qui ab uno loco in alium frequenter migrare, & suas reculas ipsimet portare debent.

Commodum verò hoc ingens habet, quòd, si quis de virtute aut vitio notiori concionari velit, in uno Quaternione sub uno aspectu habeat, quæcunque de tali materia annotavit; aut si materiam sufficientem non habet, Auctores illicò inveniat, apud quos plura invenire possit. Pari modo, si quid legit vel audit, mox intelligit, quo in loco illud notare debeat, nec multis numeris aut indicibus indiget, per quos quærere laboriosè debet, quod invenire cupit.

Ex his tribus modis notandi aliquem sibi eligere Concionator potest, quem convenientissimum judicat, modò sequentia diligenter observet. Primò, ut si semel aliquem ex his elegit, eum constanter retineat. Secundò, ut etiam ab isto labore notandi non facilè superari se sinat, aut ab hoc proposito desistat. Tertiò ut non nisi selectissima quæque annotet, & quæ in libris passim obvijs non reperiuntur. Quartò,

ut ea,

ut ea, annotat, non nimis fusè scribat, maximè historias, sed paucis verbis substantiā illius indicet, & in margine locū, in quo fusiùs descripta inveniri possit, annotet, nisi rara esset admodum historia, & liber, ex quo descripta est, non facilè haberi posset, tum enim fusiùs cum plerisque circumstantiis notari posset; sententias tamen ex sanctis Patribus, vel ex Sacra Scriptura integrè, & à verbo ad verbum scribere debet, maximè si Breviores sint. Quintò, ut nonnunquam etiam notata relegantur, maximè si juxta primum notandi modum omnia promiscuè scripta fuerint; sic enim memoriæ firmiùs imprimuntur.

M E M B R U M V.

De varietate materiae.

Sicut Patres familias inter alia diligenter curare debent, ne semper ejusdem generis cibos apponant, nisi quando gravis aliqua ratio id exigere videtur; ita Concionator quoque studiosè cavere debet, ne eandem semper materiam repetendo & obtrudendo fastidium creet Auditoribus, nisi fortè evidens aliqua necessitas, aut utilitas aliud exigeret, tum enim non horrere debet similem repetitionem, sed potiùs se & Auditores suos illo sancti Pauli ad Philippenf. 3. solari: *de cetero Fratres mei, gaudete in Domino, eadem scribere mihi quidem non pigrum, vobis autem necessarium est.*

Porro varietas ista in tribus capitibus ostendi potest. Primo in ipsis doctrinis, ne scilicet per magnam anni partem de eodem vitio aut virtute prædicet, id enim, ut experientia docet, non parùm avertit animos Auditorum, eorum præcipuè, qui aut minùs ad simile vitium inclinatorum se putant, aut virtutem talem parùm sibi convenientem arbitrantur; potiùs ergo, si necessariam certi vitii aut virtutis tractationem crebriorem aut longiorem putat, diversis temporibus id faciat, ut nunquam facilè Auditor concionem aditurus sciat, de qua materia Concionator sit peroraturus.

Secundò ostendi potest varietas in Fontibus, si nimirum quandoque ex Evangelio ipso doctrinam unam alteramve adducat: quandoque ex ipso Festo vel Tempore, quod occurrat, occasionem & materiam desumat, ut si in die Rogationis de utilitate processionis, aut modo eam fructuosè instituendi: in